

О.О. Дикопавленко, аспірантка Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Початок ХХІ століття характеризується поглибленням процесів формування єдиного світового господарства, що закономірно зумовлює створення глобальної фінансової системи. Поряд із очевидними перевагами процесу інтеграції національних фінансових систем, має місце поява низки додаткових ризиків і загроз фінансовій стабільності. Внаслідок цього виникає необхідність переосмислення сутності фінансової безпеки національної економіки з врахуванням глобалізаційних чинників.

Поняття «фінансова безпека» досліджується багатьма вітчизняними вченими. Зокрема, О. Барановський вважає зазначену категорію важливою складовою частиною економічної безпеки держави, що базується на незалежності, ефективності і конкурентоспроможності фінансово-кредитної сфери, яка відображається через систему критеріїв і показників її стану, що характеризують збалансованість фінансів, достатню ліквідність активів і наявність необхідних грошових і золотовалютних резервів; ступінь захищеності фінансових інтересів на усіх рівнях фінансових відносин; стан фінансових потоків в економіці, що характеризується збалансованістю і наявністю апробованих механізмів регулювання і саморегулювання [1].

Ю. Любимцев та А. Логвина розуміють фінансову безпеку як «забезпечення такого розвитку економіки, фінансової системи і фінансових відносин та процесів у країні й регіоні, за якого створювалися б необхідні (прийнятні) фінансові умови та ресурси для соціально-економічної стабільності і розвитку суспільства в цілому та конкретного регіону, збереження цілісності й єдності фінансової системи (включаючи грошову, бюджетну, кредитну, податкову та валютну системи), успішного протистояння внутрішнім і зовнішнім загрозам країни в цілому й конкретному району зокрема» [2].

Фінансова безпека визначається конкретними показниками функціонування економічної системи держави за певний проміжок часу. До числа цих показників належать: величина внутрішнього та зовнішнього боргів; рівень інфляції; сталість національної валюти; сальдо платіжного балансу.

Поглиблення глобалізаційних процесів підвищує роль саме зовнішніх факторів, що впливають на стан фінансової безпеки, до числа яких можна віднести насамперед загальну кон'юнктуру світового фінансового ринку та ситуацію у «великих» економіках. Підтвердженням цього є фінансово-економічна криза 2008 року, що розпочалася саме з падіння ділової активності на фінансовому ринку США. Вказані процеси поєдналися із наявними проблемами вітчизняної фінансової системи, зокрема: великою залежністю від експорту металів і зерна (ринки підвищеної конкуренції) та «імпорту» капіталу, високих технологій, нафти й газу (ринки зниженої конкуренції); значною соціальною поляризацією та відсутністю досвіду і механізмів соціальної політики; низьким рівнем міжнародних резервів Національного банку України; низькою часткою малих та середніх підприємств у ВВП; недостатнім рівнем розвитку фондового ринку тощо.

У зв'язку з цим, забезпечення фінансової безпеки вимагає визначення та постійного моніторингу основних внутрішніх і зовнішніх негативних факторів, які впливають на забезпечення національних інтересів у фінансовій сфері. Серед основних загроз у сфері забезпечення фінансової безпеки України слід виділити недостатність фінансових ресурсів у суб'єктів господарювання для забезпечення відтворювального процесу та інвестиційної діяльності; недосконалість і незавершеність законодавства у фінансовій сфері, що призводить до криміналізації економічних відносин; відсутність цілісної стратегії щодо іноземного інвестування, недостатня інвестиційна активність вітчизняного капіталу; низький рівень соціально-трудових відносин, соціальної спрямованості економіки, платоспроможності

населення, штучне заниження вартості робочої сили, яке не стимулює процес нагромадження та якісне відтворення людського капіталу [3].

Поряд із названими загрозами внутрішнього характеру доцільно відмітити фактори, що напряду визначаються зовнішнім середовищем, зокрема, значний обсяг зовнішнього боргу та можливість виникнення боргових криз, зростання впливу транснаціонального капіталу на вітчизняну економіку, формування світових офшорних центрів, що створюють умови для відтоку капіталу та ін.

Таким чином, проведений аналіз свідчить, що на фінансову безпеку держави впливає ряд численних як внутрішніх, так і зовнішніх викликів та загроз. Тому забезпечення ефективної системи фінансової безпеки передбачає перш за все формування стратегії фінансової безпеки, що надасть можливість органічно інтегрувати фінансову систему України до європейської та світової систем при одночасному збереженні фінансової незалежності.

Список літератури: 1. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення): Автореф. дис. д-ра екон. наук 08.04.01 / О.І. Барановський // НАН України; Інститут економічного прогнозування. К., 2000.— 36 с. 2. Любимцев Ю., Концепция финансовой безопасности (общегосударственный и региональный аспекты) / Ю. Любимцев, А. Логвина // Вопросы экономики. — 1998. — №3. — с. 55-64. 3. Бобров Є.А. Аналіз причин виникнення світової фінансової кризи та її вплив на економіку України / Є.А. Бобров // Фінанси України. — 2008. — №12. — с.33-43.